

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 766/2013-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. novembra 2014 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti M. P., zastúpenej advokátkou JUDr. Tatianou Polkovou, Na Priekope 174/13, Žilina, ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 14 Co 218/2013-92 z 31. júla 2013, takto

r o z h o d o l :

Základné právo M. P. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 14 Co 218/2013-92 z 31. júla 2013 p o r u š e n é n e b o l o .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 766/2013-11 z 11. decembra 2013 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť sťažovateľky M. P. (ďalej len „sťažovateľka“), v ktorej namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k dohovoru (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 14 Co218/2013-92 z 31. júla 2013 (ďalej aj „uznesenie krajského súdu“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa na krajskom súde domáhala vrátenia zodpovedajúcej časti súdneho poplatku po tom, ako Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) pripustil uznesením zmenu petitu ňou podanej žaloby. Pred zmenou uvedeného petitu zaplatila sťažovateľka súdny poplatok vo výške 4 055 €, ktorý bol vypočítaný z pôvodného návrhu, ktorým si sťažovateľka uplatňovala v konaní náhradu nemajetkovej ujmy. Po pripustení jeho zmeny bol súdny poplatok stanovený vo výške 66 € v zmysle osobitnej položky č. 7d písm. a) Sadzobníka súdnych poplatkov, ktorý je prílohou zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“). Na základe obmedzenia predmetu poplatkového úkonu ešte pred prvým pojednávaním požadovala sťažovateľka vrátenie preplatku na súdnom poplatku v zmysle § 7 ods. 7 zákona o súdnych poplatkoch. Sťažovateľka sa nestotožňuje so závermi a odôvodnením krajského súdu a jeho konanie považuje nielen za arbitrárne a prijaté

v zrejmom skutkovom i právnom omyle, ale aj v rozpore s právom na pokojné užívanie majetku.

3. Žiadosť sťažovateľky o vrátenie uvedeného preplatku bola v danej veci okresným súdom zamietnutá, pričom rozhodnutie tohto súdu bolo na základe odvolania sťažovateľky následne potvrdené aj krajským súdom uznesením z 31. júla 2013, ktoré je predmetom tohto konania.

4. Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhla, aby ústavný súd vyslovil, že uznesením krajského súdu boli porušené jej základné práva ustanovené v čl. 20 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu. V tejto súvislosti žiadala, aby ústavný súd zrušil napadnuté rozhodnutie a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie, ako aj náhradu trov konania krajským súdom v lehote jedného mesiaca od právoplatnosti nálezu.

5. Krajský súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním z 29. januára 2014 doručeným ústavnému súdu 30. januára 2014, v ktorom sa na základe vyjadrenia predsedníčky senátu, ktorá v danej veci na krajskom súde rozhodovala, stotožnil s rozhodnutím okresného súdu, ako aj krajského súdu a s dôvodmi, pre ktoré potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa. Predsedníčka senátu krajského súdu v zmysle vyjadrenia aj naďalej nesúhlasí s argumentáciou sťažovateľky, že došlo k obmedzeniu predmetu poplatkového úkonu, a preto je povinnosťou súdu vrátiť *ex officio* zodpovedajúcu časť súdneho poplatku sťažovateľke. Z rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu nevyplýva, že by sťažovateľka znížila uplatnený nárok, čo sa finančného vyjadrenia týka, pretože upravila len právny titul, z ktorého uplatňovaný nárok odvodzuje.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

7. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

V zmysle čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Podľa § 9 ods. 2 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov každý sa môže domáhať svojich práv na súde, ak sa domnieva, že je alebo bol dotknutý na svojich právach, právom chránených záujmoch alebo slobodách nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania. Môže sa najmä domáhať, aby ten, kto nedodržel zásadu rovnakého zaobchádzania, upustil od svojho konania, ak je to možné, napravil protiprávny stav alebo poskytol primerané zadosťučinenie.

Podľa § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona ak by primerané zadosťučinenie nebolo dostačujúce, najmä ak nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania bola značným spôsobom znížená dôstojnosť, spoločenská vážnosť alebo spoločenské uplatnenie

poškodenej osoby, môže sa tá domáhať aj náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Sumu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a všetky okolnosti, za ktorých došlo k jej vzniku.

Podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu.

Podľa § 8 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch poplatok za podanie návrhu je splatný vznikom poplatkovej povinnosti.

Podľa § 11 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch poplatok sa vráti, ak ho zaplatil ten, kto nebol povinný platiť alebo kto ho zaplatil na základe nesprávneho rozhodnutia súdu. Poplatok sa taktiež vráti, ak súd vráti návrh navrhovateľovi pre nedostatok právomoci. Poplatok za uplatnenie námietky zaujatosti sa vráti, ak bola námietka zaujatosti uplatnená odôvodnene; ak poplatok v takomto prípade ešte nebol zaplatený, súd uznesenie o uložení povinnosti zaplatiť poplatok zruší. O vrátení poplatku rozhodne i bez návrhu súd, ktorý bezdôvodne zaplatený poplatok prevzal.

Podľa § 11 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch ak sa zaplatil vyšší poplatok, ako sa mal zaplatiť, preplatok sa vráti, ak prevyšuje sumu 1,70 €.

Podľa osobitnej položky č. 7d písm. a) a písm. b) Sadzobníka súdnych poplatkov (ďalej len „sadzobník“), ktorý je prílohou zákona o súdnych poplatkoch s účinnosťou od 1. januára 2010 sa súdny poplatok určí takto:

a) z návrhu na začatie konania vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania podľa osobitného zákona, bez návrhu na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch 66 €,

b) z návrhu na začatie konania vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania podľa osobitného zákona s náhradou nemajetkovej ujmy 66 € a 3 % z výšky uplatnenej nemajetkovej ujmy.

8. O nezistení označených porušení ústavy a dohovoru (po prijatí veci na ďalšie konanie) možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nedošlo k porušeniu toho základného práva alebo slobody podľa ústavy, resp. práva podľa dohovoru, ktoré označil/a sťažovateľ/ka, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou podľa ústavy, resp. práva podľa dohovoru, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov.

Ústavný súd preto pri posudzovaní sťažnosti sťažovateľky preskúmal opodstatnenosť predloženej sťažnosti v naznačenom smere, predovšetkým možnosť preukázania príčinnej súvislosti medzi napadnutým uznesením krajského súdu a základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a tiež právom na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, porušenie ktorého sťažovateľka v petite svojej sťažnosti namietala.

9. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

10. Ústavný súd uvádza, že prostredníctvom čl. 46 ods. 1 ústavy sa zaručuje každému základné právo na súdnu a inú právnu ochranu. Aj zákonná úprava vyberania súdnych poplatkov obsiahnutá v zákone o súdnych poplatkoch určuje, či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy). Právnu úpravu, ktorá upravuje problematiku súdnych poplatkov, treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu.

11. Rozhodovanie o poplatkovej povinnosti účastníkov konania je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu.

12. Ústavný súd posudzuje problematiku rozhodovania o súdnych poplatkoch zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o poplatkovej povinnosti pristupuje len za celkom výnimočných okolností. Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o poplatkovej povinnosti iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého súdneho konania.

13. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

14. Sťažovateľka sa na okresnom súde v predmetnom konaní začatom 24. apríla 2007 domáhala určenia, že jej odmeňovanie je v rozpore so zásadou rovnakého zaobchádzania, preto žiadala zaplatiť z tohto titulu sumu 67 582,81 €, z návrhu ktorého bola vypočítaná výška súdneho poplatku v sume 4 055 €, ktorú sťažovateľka zaplatila. Po tom, ako okresný súd uznesením z 23. novembra 2012 zmenu návrhu z 19. októbra 2012 pripustil, sťažovateľka zároveň žiadala, aby súd prvého stupňa rozhodol o vrátení preplatku ako rozdielu medzi uvedeným zaplateným poplatkom 4 055 € a sumou, ktorú mala po zmene návrhu sťažovateľka podľa seba zaplatiť vo výške 66 €. Avšak okresný súd tento návrh

sťažovateľky uznesením z 12. februára 2013 zamietol argumentujúc, že nejde o prípad podľa § 11 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch, keďže sa nezaplatil vyšší poplatok, ako sa mal zaplatiť. Krajský súd uznesenie okresného súdu potvrdil ako vecne správne na odvolanie sťažovateľky uznesením z 31. júla 2013.

15. Ústavný súd v súvislosti s napadnutým uznesením krajského súdu uvádza, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (III. ÚS 209/04, IV. ÚS 115/03). Európsky súd pre ľudské práva v rámci svojej judikatúry vyslovil, že právo na spravodlivý proces zahŕňa aj právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia však neznamená, že na každý argument sťažovateľa je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (napr. *Georgidias v. Grécko* z 29. 5. 1997, Recueil III/1997).

16. Požiadavka ústavne konformného odôvodnenia sa vzťahuje na každý výrok súdneho rozhodnutia, teda aj na napadnuté rozhodnutie všeobecného súdu. Predmetné (sťažnosťou napadnuté) uznesenie obsahuje podľa názoru ústavného súdu dostatok skutkových a právnych záverov, pričom ústavný súd nezistil, že by jeho výklad a závery boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, a nevyplýva z neho ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím jeho podstaty a zmyslu. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o arbitrárnosti či zjavnej neodôvodnenosti napadnutého uznesenia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 346/09) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu (resp. spravodlivé súdne konanie) stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok.

17. Ústavný súd sa z obsahu napadnutého uznesenia presvedčil, že krajský súd sa s námietkami sťažovateľky zaoberal v rozsahu, ktorý postačuje na konštatovanie, že v tomto rozhodnutí dostala sťažovateľka odpoveď na všetky podstatné otázky, ktoré vzniesla v odvolacom konaní.

18. Ústavný súd sa stotožňuje s odôvodnením uznesenia krajského súdu v tom smere, že z hľadiska platenia súdneho poplatku je potrebné považovať za rozhodujúcu tú právnu úpravu, ktorá bola platná v čase podania návrhu na začatie konanie. Súdny poplatok sa správne určil podľa zákona o súdnych poplatkoch, ktorý bol účinný v čase podania tohto návrhu a ktorý bol splatný spolu s poplatkovým úkonom, čo vo svojich dôsledkoch znamená, že dobrovoľným zaplatením súdneho poplatku sťažovateľkou nešlo o platenie bezdôvodné, a navyše, ako sa domnieva, o preplatok. Položka 7d, na ktorú sa odvoláva sťažovateľka, bola do zákona o súdnych poplatkoch zavedená zákonom č. 503/2009 Z. z., ktorý novelizoval zákon o súdnych poplatkoch a ktorý nadobudol účinnosť až 1. januára 2010. Z tohto dôvodu skutočnosť, že sťažovateľka požiadala iba o formálne pripustenie zmeny predmetu žalobného návrhu 19. októbra 2012 bez zmeny jeho petitu, teda v čase, keď už bola súčasťou zákona o súdnych poplatkoch aj položka 7d, nemôže byť dôvodom na vrátenie sťažovateľkou požadovanej sumy preplatku na zaplatenom súdnom poplatku. Opačná interpretácia by vytvorila priestor pre obchádzanie zákona o súdnych poplatkoch účelovým čiastočným späťvzatím návrhu, hoci jeho petit zostal nezmenený, lebo sťažovateľka naďalej okrem iného žiadala aj zaplatenie nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 287 810 €.

19. S ohľadom na uvedené skutočnosti nešlo v danej veci o interpretáciu aplikovaných zákonných ustanovení odvolacím súdom vybočujúcu z medzí ústavnosti, a preto neostávalo, než len ústavnej sťažnosti nevyhovieť, bez prihliadnutia na opačné rozhodnutia krajského súdu i ústavného súdu (IV. ÚS 34/2014), ktoré opomenuli, že položka 7d písm. a) a b) sadzobníka zákona o súdnych poplatkoch sa na výšku a splatnosť súdneho poplatku z podaného návrhu v roku 2007 nevzťahovala (preto ide o rozhodnutie *per incuriam*).

20. Keďže sťažovateľkou označené základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru namietaným rozhodnutím krajského súdu porušené nebolo, v nadväznosti na to nedošlo ani k porušeniu ďalších sťažovateľkou označených práv (mutatis mutandis IV. ÚS 116/05, III. ÚS 218/07, III. ÚS 70/08).

21. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. novembra 2014